

Rovarász Híradó

19. szám, 1997. március

MRT HÍREK

A szja egy százalékának sorsa

A szja 1%-ért a MRT is beállt a többi hatvan-ezer reménykedő társadalmi szervezet, alapítvány, múzeum, színház stb. vetélytársak közé. Reméljük és bízunk abban, hogy tagtársaink és rokonaik, valamint a rovaran iránt érdeklődők felírták a MRT adószámát (18046148-1-01) és Társaságunknak juttatják a szja 1%-át idén, jövőre és sok-sok éven át. Köszönjük.

Podlussány Attila, titkár

Alapszabály módosítás

Ahhoz, hogy az 1%-ra jogosultak legyünk, többek között (tartozásmentesség, 3 évi állami támogatottság, stb.) alapszabályt kellett módosítanunk. A módosítás pontos szövege: 14. § „A Magyar Rovartani Társaság politika mentességének köszönhetően 1910 óta folyamatosan működik. Pártoktól független, azoktól támogatást nem kap, országgyűlési képviselőjelöltet 1910 óta nem állított és nem támogatott, és a jövőben is ebben a szellemben tevékenykedik.” A módosítás az 1996. évi CXXVI. törvény 4 § (2)c) pontja alapján történt.

Podlussány Attila, titkár

KIÁLLÍTÁSOK

Pál János kiállítása

Az idén február 28-tól március 31-ig színes állat- és növényfestményekben gyönyörködhetnek a látogatók a Magyar Természettudományi Múzeum nemrégiben átadott új kiállítási épületében, a Lovardában. A földszinten „Természet rajz” címmel kiállított nagyrészt színes festményeket Pál János grafikusművész készítette. A művészi ihletettséget és természetű ábrázolásmódot egyesítő kompozíciókon a közismert királykon-

dor és farkasalmalepke éppúgy szerepelt, mint a keccál vagy a jaguarundi nevű exotikus állatfajok. Az elsősorban rovarillusztrációi révén ismert alkotó a természet sokféleségének bemutatásán kívül a kevésbé ismert állatok és növények ábrázolását tartja fő célkitűzésének.

Szél Győző

Eleven ékkövek

A dunajvárosi Intercisa Múzeumban 1997. március 20-tól május 11-ig kiállítás látható „Eleven ékkövek” címmel. A rendezvény a Magyar Természettudományi Múzeum rovaranyagából harminc doboznyi válogatást, illetve Szentkirályi Ferenc képeslap gyűjteményéből 11 nagyított reprodukciót mutat be. A kiállítást Merkl Ottó nyitotta meg.

Merkl Ottó

BÖRZEHÍREK

Rovarbörze Kőbányán

A kőbányai Pataki István Művelődési Házban működő Herman Ottó Kör, melynek tagjai nagyrészt a MRT amatőr entomológusaiból tevődik össze, hagyományaihoz híven, ez évben is megrendezte a téli rovarbörzéjét. 1997. február 8-án délelőtt a Patakiban gyűlt össze a Kör csaknem teljes létszáma kiegészülve a budapesti és vidéki érdeklődőkkel. A mintegy 80-100 fő látogatónak a rovarcserén, az adás-vételen kívül alkalma nyílt jóízű beszélgetésekre, a rovarász problémák, a gyűjtőutak és a jövődö elképzelések megtárgyalására. A megjelentek felvonultatták a börzére szánt kincseiket, kb. fele-fele arányban a lepkéket és a bogarakat, de megtalálhatóak voltak a felkínált anyagban a sáskák (élve és holtan) és a skorpiók is.

Pozner István

SZAKIRODALMI FIGYELŐ

Dietzel Gyula: A Bakony nappali lepkél. Regionális Vörös Könyv.

Újabb monografikus munkával gyarapodott a magyar entomológiai irodalom. A szerző, aki vitathatatlanul a Bakony nappali lepkéinek legjobb ismerője (és talán nem mellékesen megemlítendő: a legszebb hazai, magánkézben levő nappalilepke-gyűjtemény bitokosa), egy élet lepidopterológiai tapasztalatait összegezte az említett munkában. A szép kivitelezésű kötet a Bakony Természettudományi Kutatásának Eredményei 21. köteteként jelentette meg a Bakonyi Természettudományi Múzeum. Megrendelhető a BTM címén, de remélhetőleg a Magyar Természettudományi Múzeum könyvesboltjában is kapható lesz.

Bálint Zsolt

Jaroslav Fajcik és Frantisek Slamka: Die Schmetterlinge Mitteleuropas. I. Band

A több kötetre tervezett kétnyelvű (szlovák-német) sorozat első része az araszolókat, a hagyományos értelemben vett „szövőket” és a szendereket tárgyalja. Minden tárgyalt fajt ábrázol a jó minőségű színes táblákon, egyes esetekben a határozást ivarszervi preparátumok rajzai is segítik. A szöveges rész igen szűkszavú, csak a szerzők által legfontosabb adatokat (legfontosabb határozóbélyeg, élőhely és gyakoriság, repülési idő, a hernyó tápnövénye) ismerteti. Igazi határozókönyv, különösen faunisztikai kutatásokat végző tagtársaknak ajánljuk. A könyvecske beszerzésében a Szerkesztőség segítséget nyújthat.

Bálint Zsolt

Székely Levente: Dél-Kelet Erdély (Románia) lepkefaunája

Erdélyben élő tagtársunk teljesen saját zsebéből finanszírozta a füzet megjelenését. A kiadvány Székely Levente szűkebb pátriájának, a „Kárpát-kanyar” faunisztikai kutatásait összegezi. 1151 lepkefaj előfordulását jelzi a területről és ha tudjuk, hogy ebből 863 az u.n. nagylepke, akkor méltán feltételezhetjük, hogy a még kutatás közel sincs befejezve, hiszen a molylepkék még számos érdekességgel szolgálhatnak, és a fajok száma is bizonyára jócskán kétezer fölé fog emelkedni. A

dolgozat beszerezhető szerzőtől. Címe a szerkesztőségben.

Bálint Zsolt

Folia Entomologica Hungarica LVII. kötete

A Rovartani Lapok 1996. évi száma 330 oldalon jelent meg. A folyóirat gazdag tartalmát alkotó cikkek témájuk szerint a következőképpen oszlanak meg: Coleoptera - 4, Diptera - 3, Lepidoptera - 2, Homoptera - 1, Acari - 4, Hymenoptera - 4, Neuroptera - 1, Egyéb közlemények (expedíciók, kutatási eredmények, bibliográfia) - 5, Rövid közlemények - 7, Könyvismertetés - 1, és a Társasági Élet. A Folia tartalmazza a Magyar Rovartani Társaság 1994. és 1995. évi pályázatainak díjnyertes közleményeit. Érdeklődésre tarthat számot a bogarászok körében Ádám László által közölt futóbogár-alkatúak „Check-list”-je, amely 10 bogárcsalád 155 nemét, 146 alnemét és 655 fajt szedi rendszerbe. A fajlista tartalmazza a tárgyalt taxon szinonimáit is. Ugyancsak ebben a közleményben található a *Cancellocarabus* Lucnik, 1924 fajainak és alfajainak határozókulcsa is. Papp Jenő tagtársunk immár a XI. közleményben tárgyalja a magyarországi gyilkosfűrkészeket (*Hymenoptera: Braconidae*), ezúttal a Cheloninae és Sigalphinae alcsaládokat. A tárgyalt 120 *Cheloninae* faj közül 41 új a magyar faunára nézve. A Folia Entomologica Hungarica a Magyar Természettudományi Múzeum és a Magyar Rovartani Társaság közös folyóirata. Társaságunk tagjai a Foliát közel féláron vehetik meg a Természettudományi Múzeum könyvtárában, vagy Podlussány Attilánál, Társaságunk titkáranál.

Rozner István

SLR - Buletin de Informare Societatea Lepidopterologica Româna

Megjelent a Román Rovartani Társaság folyóiratának 1995. évi 6. kötet 3-4. száma Kolozsvárott 336 oldalon. A kiadvány cikkeinek a téma szerinti megoszlása a következő: Lepidoptera - 9, Coleoptera - 4, Egyéb - 2, Megemlékezés - 1, Könyvismertetés - 5. Érdeklődésre tarthat számot Ruicanescu képes bogárhatározója a Közép-Európa keleti részének (ti. Erdély) *Agrilus* Curtis (*Buprestidae*) fajairól. Több új lepkefaj leírása valamint a Páreng hegység nagylepkéinek listája jelenthet csemegét a hazai lepkészeinknek. Az MRT tagjai közül is sokan vannak, akik a Román Rovartani

Társaságnak is tagjai, ők beszerezhetik ezt a folyóiratot.

Rozner István

Az Őrségi Tájvédelmi Körzet Természeti Képe I-II. kötet - SAVARIA - A Vas megyei Múzeumok Értesítője (1995, 1996)

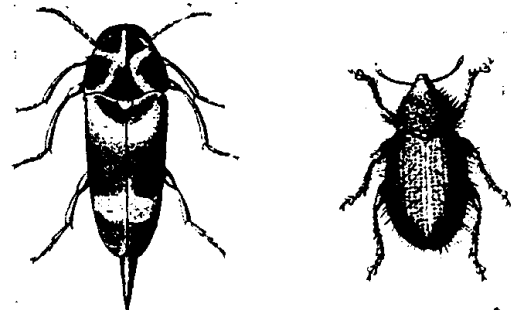
Már nagyon vártuk a kötetek megjelenését, amelyek, hála Víg Károly tagtársunk türelmes és kemény szerkesztői munkájának, végre elkészültek. Igaz, hogy még újabb kötet(ek ?) is várható, de ez csak azt jelzi, hogy igen eredményes volt az a 15-20 éves kutatási munka, amit az Alpokalján, ezen belül az Őrségben is végzett az a 130 gyűjtő, kutató, aki részt vett az Alpokalja Természeti Képe, majd az Őrség Természeti Képe kutatási programban. De nem mehetünk el szó nélkül a Fertő-Hansági Nemzeti Park támogatása mellett sem, hiszen a NP megbízása 1993-ban tette lehetővé, hogy új lendülettel folyék a kutatási munka és az anyagi támogatásból megszülethessék a megjelent két kötet. Az I. kötetben az Előszón (Kárpáti László) és a kutatási program ismertetésén (Víg Károly) kívül a következő rovarászati témákat érintő közlemények szerepelnek: Collembola - 1, Odonata - 1, Trichoptera - 1, Lepidoptera - 1, Diptera - 2, Hymenoptera - 1. Ebben a kötetben találunk még cikket az Őrség földigilisztáiról (*Oligochaeta: Lumbricidae*), pókjairól (*Araneae*), kétéltűiről és hüllőiről (*Amphibia, Reptilia*), emlőseiről (*Mammalia: Insectivora, Lagomorpha, Rodentia, Carnivora*), és nagygyombáiról (*Basidiomycetes*). A II. kötetben 9 koleopterológiai közleményt találunk. Ezek a következő bogárcsaládokat tárgyalják: *Carabidae, Haplipoidea, Dytiscoidea, Gyrinoidea, Staphylinidae, Silphidae, Histeridae, Cantharoidea, Cleroidea, Lymexyloidea, Tenebrioidea, Leiostomatidae, Scaphidiidae, Dasycteridae, Eucinetidae, Scirtidae, Byrrhidae, Elmidae, Heteroceridae, Eucnemidae, Throscidae, Elateridae, Dermestidae, Nosodendridae, Bostrichidae, Anobiidae, Sphindidae, Monotomidae, Silvanidae, Laemophloeidae, Erotylidae, Byturidae, Cerylonidae, Endomychidae, Coccinellidae, Corylophidae, Mycetophagidae, Ciidae, Cerambycidae, Chrysomelidae, Curculionidae*. Ebben a kötetben két botanikai cikk is található, ezek közül az egyik az Őrség mohafőráját tárgyalja.

Rozner István

Az Alpokalja levélbogarai

1996. végén jelent meg a Praenorica-Folia historico-naturalia III. kötete a szombathelyi Savaria Múzeum gondozásában, amely Víg Károly: A Nyugat-magyarországi-peremvidék levélbogár faunája c. dolgozatát tartalmazza 178 oldalon. Tagtársunk kitűnő munkája összefoglalja az Alpokalján a napjainkig végzett levélbogár (*Coleoptera: Chrysomelidae*) kutatásokat. Bemutatja a vizsgált területet a Soproni hegységtől, Vas megyén, a Kőszegi hegységen és az Őrségen át a kutatási terület határáig Zala megyében. Részletesen foglalkozik az "Alpokalja természeti képe" kutatási program létrejöttével, a terület kutatás-történetével a kezdetektől, 1878-tól 1976-ig, valamint az Alpokalja program megindulásától, 1976-tól 1996-ig. A dolgozat tájékoztatót a feldolgozott anyagról és röviden értékeli a terület levélbogár-faunáját. A fajok és lelőhelyek felsorolásában a szerző részletesen közli a levélbogár-fajok eddigi lelőhelyi adatait, állatföldrajzi elterjedésüket és a tápnövényeiket, habitus-képekkel és ivarszervi rajzokkal mutatja be az Alpokaljáról eddig gyűjtött, a magyar faunára nézve új levélbogár fajt, a *Cryptocephalus querceti* Suffrian, 1848, a *Chrysolina eurina* (Frivaldszky, 1883) és az *Oulema duftschmiedi* (Redtenbacher, 1874) fajokat. Több, az Alpokalján ritka faj, elterjedését Magyarország UTM rendszerű hálótérképe ábrázolja.

Rozner István

VEGYES HÍREK

Vita a darazsak és kutatójuk körül

Újszerű hymenopterológiai témával jelentkezett Dr. Karsai István, a debreceni egyetem Állattani Tanszékének munkatársa. Kandidátusi értekezésének címe „Szabályos struktúra felépülése lokális információk alapján: optimalizáció és önorganizáció egy szociális darázs fészeképítésénél”. A viselkedés-ökológiai tárgyú értekezés „szociális darazsa” a nálunk is közösleges franciadarázs (*Polistes dominulus* Christ) fészeképítését ismerteti, meglehetősen nagy részletességgel. A nyilvános vitában kitűnt, hogy az egyik opponens javasolja, a másik viszont nem, a kandidátusi cím odaítélését a jelöltnek. A bírálóbizottság egyik tagja fejezte ki talán a legtálóbban az egész bizottság véleményét: a jelölt „slam-posan” írta meg az értekezést. A bíráló bizottság végül is felterjesztette, tekintettel a jelölt eddigi munkásságára és az értekezésben kifejtett „önorganizációs hipotézis” megalapozottságára – a jelöltnek ez a megállapítása jó elméleti alapnak tűnik a francia darázs fészeképzési mechanizmusának magyarázatára. A nyilvános vita folyó év február 24-én zajlott le.

Papp Jenő

Finn kollégák lepkét cserélnének

Szerkesztőségünkbe levél érkezett, amelyben két finn entomológus magyar cserepartnert keres. Nappali és éjszakai lepkékkel foglalkoznak, kizárólag saját gyűjteményüket szeretnék gyarapítani, kereskedésben nem érdekeltek. Címük: Jouni Hukkanen, Kalevalankatu 11, 76100 Pieksämäki, Finland és Jukka Tiittanen, Hällintie10, 76859 Naarajävi, Finland

Szerkesztőség

Európai nappali lepkék feltérképezése

Lepkészek között Dr. Otakar Kudrna neve jól ismert. A Gesellschaft für Schmetterlingsschutz e. V. vezetője körlevelet küldött kollégáinak, hogy segítsék legújabb tervének megvalósításában, ami az európai nappali lepkék jegyzetekkel ellátott elterjedési atlaszának megjelentetése lenne (Annotated Distribution Atlas of European Butterflies). Minél több múzeumi, illetve magángyűjtemény adata áll rendelkezésére, annál pontosabb képet rajzolhat egy-egy faj elterjedéséről. Az adatokat külön erre a célra készített program segítségével dolgozza fel, amelyhez az

adatközlők speciális adatlapokat és útmutatófüzetet kapnak (az európai nappali lepkék listájával!). Az érdeklődők vagy a szerkesztőségbe, Bálint Zsoltnak írjanak jelentkezési lapért, vagy egyenesen a project vezetőjének: Dr. Otakar Kudrna, Karl-Straub Strasse 21, D-97616 Bad Neustadt, Németország

Bálint Zsolt

A világ nappali lepkéinek entomológiai múzeuma

Argentínába szakadt hazánkfiá gyermekeként, Eugenio Varga vagyonának és idejének tetemes részét arra áldozta, hogy Buenos Aires vonzáskörzetének egyik kisvárosában magánmúzeumot alapítson. A múzeum profilja kizárólag a világ nappali lepkéinek bemutatása, csodálatos világuk megismertetése a hétköznap átlagembereivel. Varga úr múzeuma köré baráti társaságot szervez, aminek nemcsak argentinai, hanem külföldi tagjai is lehetnek. A múzeum tudományos kiadványokon túl színes, spanyol nyelven írott rendszeresen megjelenő magazint is kiad, amelyet a baráti kör minden tagja megkap. Érdeklődők az alábbi címre írhatnak: Museo Entomologico Mariposas del Mundo Calle Italia 650 / San Miguel (1663), Provincia de Buenos Aires, República Argentina, Tel/fax: 664-2108

Bálint Zsolt

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
megjelenik negyedévente
szerkeszti: Bálint Zsolt, Nagy Barnabás
és Rozner István
Szerkesztőség: Bálint Zsolt
Magyar Természettudományi Múzeum,
Állattár, 1088. Budapest, Boross utca 13.
Telefon: 3130-035

Illusztráció – Frivaldszky Imre: Jellemző adatok
Magyarország faunájához c. munkájából